

Novopohanství křesťanské?

Oponentský posudek diplomové práce

Student odvážně zvolil podnětné, ale i riskantní téma. Nespokojil se s deskripcí české novopohanské scény a dal svému textu výrazný teoretický rozměr. Probírá teoretická východiska a jasně formuluje otázku, kterou řeší ve dvou etapách: a) sestavením dobře volených otázek adresovaných respondentům z novopohanského prostředí a pak použitím a kvantitativním vyhodnocením odpovědí b) konfrontací empirických zjištění s teoretickými východisky dospívá k odpovědi. To ukazuje studentův talent pro vědeckou práci v oboru.

Riskantní na práci je volba diskutabilního teoretického východiska. Vliv přiznaných i nepřiznaných, vyznávaných i odmítaných teologických interpretací na religionistickou práci je aktuálně diskutován v religionistických publikacích a na vědeckých konferencích. To diplomové práci prospívá a činí z ní relevantní součást současné odborné diskuse. Na druhou stranu by bylo možno na práci vztáhnout kritické připomínky ohledně koncepce samotné i ohledně jejího uchopení.

Za problém pokládám jisté nedorozumění. Otázka vlivu teologie na religionistiku je metodologická, řekněme metavědecká otázka. Jde o to, jak si religionista uvědomuje svá východiska. A v tomto smyslu lze pokládat za správné, aby si religionista byl východisek vědom a aby se snažil nezkreslovat sledované jevy jejich přizpůsobováním myšlenkovým schématům, která jsou pro ně neadekvátní. Student však v práci činí něco jiného. Sleduje teologické interpretace religiozního fenoménu u novopohanských insiderů. Po nich ovšem nelze žádat, aby své prožitky a svou praxi interpretovali správně.

Autor práce má za to, že objektivně zjistil přítomnost křesťanských teologických interpretačních rámců při sebeidentifikaci novopohanů. To mu nelze vytknout. Jen je nutno zdůraznit, že takový je sledovaný fenomén. Jsou v něm ony pohanské či novopohanské prvky i prvky převzaté z křesťanstvím ovlivněného prostředí. Není to správné ani nesprávné. Religionistika nemůže nábožensky orientované jedince ani

skupiny známkovat, nemůže jejich sebehodnocení hodnotit jako správné nebo nesprávné. Zjištění přítomnosti křesťanských témat u novopohanů není ničím neobvyklým ani překvapivým. Novější náboženské projevy vždy nějak zahrnují přiznané či nepřiznané prvky dříve dominantních směrů. Křesťanství masivně interpretuje sebe samo od prvních staletí s užitím témat vypůjčených z judaismu a z antických náboženství, např. řeckého, římského, egyptského.

Vedle této zásadní koncepční připomínky lze ještě zmínit některé nejasnosti. K interpretačním rámcům, jako je teologie nebo světonázor nepředkládá autor jednoduché, banální teze. Vyjadřuje se k nim komplexně, z různých hledisek. Proto nelze jeho pojetí zde v hodnocení zjednodušit a v této zjednodušené podobě kriticky posoudit. Navrhuji však, aby v rozpravě ujasnil tyto otázky:

- 1) Výrazu *teologie* užívá v nereflektovaném, z pramenů nekriticky přejatém smyslu a zdá se, že se mu teologie ztotožňuje s celkovým obsahem křesťanského myšlení. Přitom teologie je akademická disciplína, kterou drtivá většina křesťanů nezná, z níž nikdy nic nečetli a neslyšeli. Křesťanství v různých etapách svého vývoje a v různých svých větvích existuje i bez teologie. Tématem rozpravy by mohlo být vyjasnění role teologie v křesťanství a odtud jejího možného vlivu na nekřesťany žijící v převážně křesťanském prostředí
- 2) *Světový názor* je kulturním dědictvím německé klasické filosofie, konkrétně byl poprvé použit r. 1790 v Kantově Kritice soudnosti, kde nemá náboženské konotace. Bylo by vhodné vyjasnit vztah světového názoru ke křesťanství a teologii.

S těmito připomínkami lze ovšem práci hodnotit jako kvalitní a odborně relevantní. Připomínky nebylo možné zamlčet, ale nejsou míněny jako poukazy na nedostatky studentské práce. Spíše jsou projevem teoretické diskuse v oboru. Práce s prameny, členění na kapitoly, myšlenková stavba, srozumitelnost, to vše je na patřičné úrovni. Jazykové (stylistické, pravopisné, mluvnické) chyby nepřekračují úroveň chyb běžnou i v odborně redigovaných a jazykovou korekturou prošlých knižních publikacích.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm 1 *výborně*.

Zpracoval: Ivan O. Štampach